

ISSN 2786-5924 (Print)
ISSN 2786-5932 (Online)

Міністерство освіти і науки України
Запорізький національний університет

Заснований
у 2009 р.

Реєстрація суб'єкта у сфері друкованих медіа:
Рішення Національної ради України з питань
телебачення і радіомовлення
№ 2607 від 29.08.2024 року.
Ідентифікатор медіа: R30-05410.
Суб'єкт у сфері друкованих медіа – Запорізький
національний університет (вул. Університетська,
буд. 66, м. Запоріжжя, 69600, znu@znu.edu.ua,
тел. +38 (061) 228-75-08).

Фізичне виховання та спорт

Адреса редакції:
вул. Дніпровська, 33А, корп. 4, ауд. 217,
Запоріжжя, Україна, 69063

№ 2, 2026

Телефон
для довідок:
+38 066 53 57 687

Видавничий дім
«Гельветика»
2026

Фізичне виховання та спорт. Запоріжжя: Видавничий дім «Гельветика», 2026. № 2. 162 с.

Рекомендовано до друку та поширення через мережу Internet вченою радою ЗНУ (протокол засідання № 11 від 28 квітня 2026 р.)

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

Мови розповсюдження: українська, англійська, польська, німецька, італійська, литовська, французька.

На підставі Наказу Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020 р. (додаток 4) збірник включено до Переліку наукових фахових видань України категорії «Б» у галузі фізичного виховання та спорту (А7 – Фізична культура і спорт).

До 25 березня 2021 р. журнал виходив під назвою «Вісник Запорізького національного університету. Фізичне виховання та спорт».

У зв'язку зі зміною назви журналу було внесено відповідні зміни до Переліку наукових фахових видань України на підставі Наказу Міністерства освіти та науки України № 735 від 29.06.2021 р. (додаток 3).

Журнал індексується в міжнародній наукометричній базі даних Index Copernicus.

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

Головний редактор – Тищенко Валерія Олексіївна – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту, Запорізький національний університет (Україна).

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Долбишева Н.Г. – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, професор, декан факультету фізичної культури і спорту, ННІ «Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту», Український державний університет науки і технологій (Україна); **Задорожна О.Р.** – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри олімпійського та професійного спорту, Херсонський державний університет (Україна); **Конох А.П.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту, Запорізький національний університет (Україна); **Маковецька Н.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри туризму, рекреації та готельно-ресторанної справи, Запорізький національний університет (Україна); **Маліков М.В.** – доктор біологічних наук, професор, декан факультету фізичного виховання, здоров'я та туризму, Запорізький національний університет (Україна); **Мулик К.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри, Харківська державна академія фізичної культури (Україна); **Сватсьєв А.В.** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри фізичної культури і спорту, Запорізький національний університет (Україна); **Соколова О.В.** – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичної культури і спорту, Запорізький національний університет (Україна); **Тодорова В.Г.** – доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор, професор кафедри гімнастики та фізкультурно-спортивних технологій, ДЗ «Південноукраїнський державний університет імені К.Д. Ушинського» (Україна); **Хіменес Х.Р.** – доктор наук з фізичного виховання і спорту, доцент, професор кафедри, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського (Україна); **Квасниця О.М.** – кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент, доцент кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту, Хмельницький національний університет (Україна); **Киселовичова Ольга** – доктор філософії, професор, завідувачка кафедри гімнастики, танцювального фітнесу та бойових видів спорту, Університет Коменського в Братиславі, факультет фізичного виховання та спорту (Словаччина); **Kassenov Khanat** – PhD in Education, Associate professor, Vice-rector for educational and social work, Academy of Physical Education and Mass Sports (Kazakhstan); **Nurmukhanbetova Dinara** – Candidate of Pedagogical Sciences, Professor, Vice-rector for educational and methodological work, Kazakh Academy of Sport and Tourism (Kazakhstan).

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ

Гайдай С. І., Дембіцька О. О., Хапсаліс Г. Л. <i>АМБІВАЛЕНТНІСТЬ ВПЛИВУ ФІТНЕС-БЛОГЕРІВ НА КУЛЬТУРУ ЗДОРОВ'Я МОЛОДІ</i>	7
Ганзуленко В. С., Філатов М. М., Ковальчук Л. В. <i>СТРУКТУРНА ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВЛЕНOSTІ УЧНІВ 6 КЛАСУ: ІНТЕГРАЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ОЦІНЮВАННЯ</i>	13
Дєдх М. О., Красовська Г. В., Іванік О. Б., Єфанова В. В., Билина І. А. <i>СЕКЦІЙНІ ЗАНЯТТЯ ЯК ФАКТОР ПОКРАЩЕННЯ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЮНАКІВ</i>	20
Квасниця І. М., Квасниця О. М., Глинка А. А. <i>ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛІ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНИХ ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЯ «РЕГБІ-5»</i>	27
Kostrikova K. S. <i>AERIAL ARTISTIC PERFORMANCE AS A SPACE OF EMBODIED EXPERIENCE AND HOLISTIC WELL-BEING: A COMPARATIVE ANALYSIS WITH AESTHETIC SPORTS</i>	34
Курта Є. О., Захаріна Є. А., Корж Н. Л. <i>ОРГАНІЗАЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО САМОРОЗВИТКУ</i>	41
Лукинів В. І. <i>ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ ЗАСОБАМИ СПОРТИВНИХ ІГОР У СУЧАСНІЙ ОСВІТІ</i>	49
Мазін В. М., Єлін С. М., Шило О. М., Захарова О. М. <i>ДО ПРОБЛЕМИ ОПИСАННЯ КОНТРОЛЬНИХ ВПРАВ ЗІ СТРІЛЕЦЬКОГО ХОРТИНГУ</i>	55
Очкалов О. Ф., Ливацький О. В. <i>ЕЛЕМЕНТИ ІСТОРІЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ»</i>	63
Приходько В. В., Шевяков О. В., Конох А. П., Маковецька Н. В. <i>ХАРАКТЕРИСТИКА І ЗНАЧЕННЯ НЕПРОФЕСІЙНОЇ ФІЗКУЛЬТУРНОЇ ОСВІТИ ЗДОБУВАЧІВ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ БУДІВНИЦТВА ВЛАСНОГО ЗДОРОВ'Я (КОМПЕТЕНТНІСНИЙ ПІДХІД)</i>	69
Чепурний В. А., Романюк В. С., Чепурна Т. І., Шурло О. В., Курочка Р. В. <i>СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПІДХОДІВ ДО ОЦІНЮВАННЯ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ПІСЛЯ ТРАВМ</i>	80
Шепель Є. В., Соколова О. В., Верітов О. І. <i>ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЗАСОБАМИ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ</i>	96

РОЗДІЛ II. ФІЗИЧНА РЕАБІЛІТАЦІЯ

Демиденко М. О. <i>ГІДРОТЕРАПІЯ ЯК СКЛАДОВА ІНКЛЮЗИВНОГО ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ</i>	103
--	-----

ЕЛЕМЕНТИ ІСТОРІЇ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ В КОНТЕКСТІ ВИВЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА «ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ»

Очкалов О. Ф.

*старший викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
вул. Коваля, 3, Полтава, Україна
orcid.org/0000-0001-7336-7573
al.ochkalov@gmail.com*

Ливацький О. В.

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
вул. Коваля, 3, Полтава, Україна
orcid.org/0000-0002-8012-9116
slonik50a@gmail.com*

Ключові слова:

*фізкультурна освіта,
фізичне виховання,
історія фізичної культури,
професійна підготовка,
освітній компонент «Вступ
до спеціальності».*

У статті здійснено науковий аналіз змісту освітнього компонента «Вступ до спеціальності» в системі професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури та обґрунтовано доцільність включення до нього елементів історії фізичної культури. Доведено, що історичний компонент має важливе світоглядне, мотиваційне, пізнавальне та професійно-орієнтаційне значення, оскільки сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти цілісного уявлення про закономірності становлення фізичного виховання, спорту й професійної діяльності фахівця в цій галузі. Увагу зосереджено на висвітленні основних етапів розвитку фізичної культури у світовому та українському контекстах, що дозволяє простежити трансформацію її цілей, цінностей, змісту й організаційних форм у різні історичні періоди. Встановлено, що ознайомлення з традиціями української фізичної культури, національного спорту та олімпійського руху підсилює професійну ідентичність майбутнього вчителя, розширює його культурно-історичний кругозір і формує усвідомлене ставлення до соціальної значущості обраної професії. Обґрунтовано, що використання історичного матеріалу у процесі практичних занять, зокрема під час аналізу історичних подій, укладання хронологічних таблиць, тематичних обговорень і дискусій, підвищує рівень аналітичного мислення здобувачів освіти, сприяє кращому засвоєнню фахових знань і забезпечує зв'язок теоретичної підготовки з майбутньою педагогічною практикою. Узагальнено, що інтеграція елементів історії фізичної культури в освітній компонент «Вступ до спеціальності» є важливою передумовою формування історико-професійної компетентності, професійного світогляду та готовності майбутніх учителів фізичної культури до ефективної діяльності в сучасному освітньому просторі. Акцентовано, що історичний матеріал у структурі зазначеного освітнього компонента виконує пропедевтичну функцію та створює підґрунтя для подальшого глибшого опанування фахових дисциплін. Підкреслено, що звернення до історії фізичної культури сприяє збереженню професійної традиції й формуванню здатності майбутнього вчителя осмислювати сучасні освітні процеси в широкому соціокультурному вимірі.

**ELEMENTS OF THE HISTORY OF PHYSICAL CULTURE
IN THE CONTEXT OF THE STUDY OF THE EDUCATIONAL COMPONENT
“INTRODUCTION TO THE SPECIALTY”**

Ochkalov O. F.

*Senior Lecturer at the Department of Theory and Methods
of Physical Education
State Educational Service “Luhansk Taras Shevchenko National University”
Kovalia str., 3, Poltava, Ukraine
orcid.org/0000-0001-7336-7573
al.ochkalov@gmail.com*

Lyvatskyi O. V.

*Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Department of Theory and Methods of Physical
State Educational Service “Luhansk Taras Shevchenko National University”
Kovalia str., 3, Poltava, Ukraine
orcid.org/0000-0002-8012-9116
slonik50a@gmail.com*

Key words: *physical education, physical education, history of physical culture, professional training, educational component «Introduction to the specialty».*

The article provides a scientific analysis of the content of the educational component «Introduction to the specialty» in the system of professional training of future physical education teachers and justifies the expediency of including elements of the history of physical education in it. It is proven that the historical component has an important ideological, motivational, cognitive and professional orientation value, since it contributes to the formation of a holistic understanding of the laws of the formation of physical education, sports and professional activity of a specialist in this field in higher education applicants. Attention is focused on highlighting the main stages of the development of physical education in the world and Ukrainian contexts, which allows us to trace the transformation of its goals, values, content and organizational forms in different historical periods. It has been established that familiarization with the traditions of Ukrainian physical culture, national sports and the Olympic movement strengthens the professional identity of the future teacher, expands his cultural and historical horizons and forms a conscious attitude to the social significance of the chosen profession. It is substantiated that the use of historical material in the process of practical classes, in particular during the analysis of historical events, compiling chronological tables, thematic discussions and debates, increases the level of analytical thinking of education seekers, contributes to better assimilation of professional knowledge and ensures the connection of theoretical training with future pedagogical practice. It is generalized that the integration of elements of the history of physical culture into the educational component "Introduction to the specialty" is an important prerequisite for the formation of historical and professional competence, professional outlook and readiness of future physical culture teachers for effective activity in the modern educational space. It is emphasized that the historical material in the structure of the specified educational component performs a propaedeutic function and creates a basis for further deeper mastering of professional disciplines. It is emphasized that the appeal to the history of physical culture contributes to the preservation of professional tradition and the formation of the future teacher's ability to comprehend modern educational processes in a broad socio-cultural dimension.

Постановка проблеми. Сучасна система вищої освіти в Україні ґрунтується на правових принципах, визначених Законом України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, який регулює організаційні, фінансові та змістові аспекти діяльності закладів вищої освіти, забезпечуючи реалізацію державної програми у сфері підготовки кваліфікованих фахівців для потреб суспільства і ринку праці. Законодавчі положення містять ключові поняття та принципи, що визначають сучасну парадигму функціонування системи вищої освіти: автономію закладів освіти, академічну свободу, доступність освіти, поєднання освітніх та наукових функцій і забезпечення якості освітнього процесу.

В умовах реформування освітньої сфери особлива увага приділяється підготовці педагогічних кадрів для сфери фізичної культури, діяльність яких полягає у формуванні професійної компетентності майбутніх учителів і у реалізації ціннісних орієнтирів фізичного виховання молоді як складової здоров'язбережувальної та соціокультурної практики. У контексті цього Законом України «Про вищу освіту» гарантується право здобуття вищої освіти за обраною спеціальністю та вільний вибір освітньої програми, що є фундаментальним для реалізації здобувачем освіти його професійних освітніх траєкторій. Аналіз нормативно-правових аспектів Закону України «Про вищу освіту» та їх трансформація під впливом зовнішніх і внутрішніх викликів (соціальних, економічних, демографічних, воєнних та ін.) дозволяє виокремити особливості забезпечення підготовки фахівців фізичної культури та спорту закладах вищої освіти, що сприяє формуванню цілісного наукового погляду на освіту як складову соціального розвитку та укріплення здоров'я особистості в умовах глобальних змін. Правові засади функціонування та розвитку вищої освіти, закріплені Законом України «Про вищу освіту» № 1556-VII, виступають нормативною рамкою й інтегративним механізмом забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців досліджуваної галузі [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему наукового пошуку вивчала низка науковців. Зокрема, зазначене питання досліджували Ю. Мосейчук та М. Байдюк. Вчені у посібнику «Середня освіта. Фізична культура. Вступ до спеціальності» значну увагу приділили історичним аспектам становлення галузі фізичної культури. Дослідники підкреслили важливість змістового модуля 1.2, який розкриває передумови формування фізкультурно-спортивного руху в Україні та світі як основу професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. У посібнику висвітлено традиції українського спорту, етапи розвитку національної системи фізичного виховання

та участь держави в діяльності Міжнародного олімпійського комітету, що дозволяє сформувати цілісне уявлення про становлення українського олімпійського руху. Науковці обґрунтовують необхідність інтеграції історичних знань у зміст освітнього компонента «Вступ до спеціальності» як важливої складової формування історико-професійної компетентності майбутнього фахівця [5].

У навчальному посібнику «Вступ до спеціальності “Фізичне виховання і спорт» Б. Дикий приділив значну увагу історичним аспектам становлення фізичної культури і спорту як складової професійної підготовки майбутніх фахівців. Науковець розглядає історію зародження та розвитку спорту у світовому контексті, визначає місце фізичної культури в системі загальнолюдських культурних цінностей і аналізує проблеми сучасного міжнародного спортивного руху. У змісті практичних занять автор висвітлює передумови становлення фізкультурно-спортивного руху в Україні, традиції національного спорту, внесок українців в олімпійський рух і шлях держави до міжнародного визнання. У праці обґрунтовується важливість вивчення історії фізичної культури та сучасних досягнень і проблем українського спорту як необхідної складової формування професійної та історико-культурної компетентності майбутніх фахівців галузі [2].

Однак, питання включення та вивчення елементів історії фізичної культури в контексті освітнього компонента «Вступ до спеціальності» потребує актуалізації, додаткового вивчення та уточнення.

Метою статті є обґрунтування доцільності використання елементів історії фізичної культури у змісті освітнього компонента «Вступ до спеціальності» та визначення їх значення для формування професійних компетентностей майбутніх фахівців.

Виклад основного матеріалу. Вивчення освітнього компонента «Вступ до спеціальності» – важливий етап професійного становлення майбутніх учителів фізичної культури. Зазначений освітній компонент виконує мотиваційну та світоглядну функції, забезпечуючи формування первинного уявлення про сутність і соціальну значущість професійної діяльності фахівця. Одним із його змістових напрямів є ознайомлення здобувачів вищої освіти з історичними передумовами становлення та розвитку фізичної культури і спорту. Вивчення етапів еволюції фізичного виховання дозволяє розкрити закономірності розвитку галузі, зміну її ціннісних орієнтирів та суспільних функцій. Особлива увага приділяється формуванню у здобувачів вищої освіти розуміння ролі історичного досвіду у становленні сучасної системи фізичного виховання та професійної діяльності вчителя, що

сприяє усвідомленню наступності розвитку галузі та формуванню професійної ідентичності майбутніх фахівців.

Історичні знання є невід'ємною складовою професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури, оскільки дозволяють здобувачам освіти отримати уявлення про минуле галузі й усвідомити закономірності її розвитку, сформулювати критичне мислення та глибше зрозуміти сучасні освітні та соціокультурні вимоги. Включення елементів історії фізичної культури у освітній компонент «Вступ до спеціальності» сприяє:

1) формуванню системного розуміння розвитку галузі: здобувачі освіти отримують цілісне уявлення про історичні етапи становлення фізичного виховання та спорту, розвиток національних та міжнародних спортивних організацій, що дозволяє відстежувати трансформацію цілей, методів і форм діяльності у різні історичні періоди [5];

2) усвідомленню ролі історичного досвіду у сучасній професійній діяльності: знання про попередні досягнення та помилки дозволяє майбутнім учителям адекватно оцінювати сучасні освітні програми, інноваційні методики фізичного виховання та формувати власні підходи до навчальної практики, що особливо важливо в умовах реформування системи освіти та впровадження сучасних педагогічних стандартів [6];

3) розвиток професійної ідентичності та мотивації до педагогічної діяльності: історичні приклади видатних спортсменів і педагогів сприяють формуванню професійної самосвідомості, усвідомленню соціальної значущості професії вчителя фізичної культури.

Важливим аспектом навчання є ознайомлення здобувачів вищої освіти із традиціями українського спорту – від аматорських спортивних товариств XIX століття до сучасної системи фізичного виховання в умовах незалежної України. Вивчення професійного внеску українських спортсменів в олімпійський рух, досягнень на міжнародних змаганнях та впливу державної політики на розвиток національного спорту дозволяє здобувачам усвідомити:

– значення системного державного підходу до розвитку фізичної культури та спорту;

– роль національної ідентичності у формуванні спортивних традицій;

– необхідність підтримки та популяризації здорового способу життя на різних рівнях суспільства.

– Історичні знання виступають джерелом інформації й ефективним інструментом формування професійних компетентностей майбутніх учителів фізичної культури, сприяючи їхньому комплексному розвитку як фахівців, здатних до адаптації у сучасних соціально-педагогічних умо-

вах. Історичний компонент допомагає майбутнім учителям фізичної культури:

– критично оцінювати сучасні педагогічні практики, порівнювати їх із історичними моделями фізичного виховання;

– інтегрувати кращі практики минулого у сучасні освітні програми;

– планувати виховну роботу із залученням історичних прикладів як мотивуючого та навчального ресурсу [7].

Елементи історії фізичної культури в контексті вивчення освітнього компонента «Вступ до спеціальності» мають особливе значення під час проведення практичних занять, що дозволяє майбутнім учителям фізичної культури відчути безпосередній зв'язок історичних процесів із сучасними педагогічними практиками. Практичні заняття з компоненту «Вступ до спеціальності» передбачають:

1) аналіз ключових історичних подій у світовій та українській фізичній культурі;

2) формування хронологічних таблиць розвитку спортивних організацій;

3) обговорення сучасних проблем та досягнень фізичної культури та спорту та ін. [1].

Практичні заняття з освітнього компоненту «Вступ до спеціальності» мають на меті як передачу теоретичних знань щодо історії фізичної культури так і формування практичних умінь та аналітичних навичок майбутніх учителів. Основні напрями практичної інтеграції історичного матеріалу включають:

1) аналіз ключових історичних подій у світовій та українській фізичній культурі: здобувачі освіти знайомляться з етапами розвитку спорту та фізичного виховання, починаючи від античних Олімпійських ігор до сучасних міжнародних спортивних змагань; особлива увага приділяється історії українського спорту (зародженню фізкультурних товариств, діяльності спортивних організацій у XX столітті, розвитку олімпійського руху та участі українських спортсменів у міжнародних змаганнях), що дозволяє здобувачам освіти засвоїти хронологію подій, а й відчути причинно-наслідкові зв'язки у розвитку галузі, зрозуміти, як історичні процеси вплинули на формування сучасних методик фізичного виховання [5];

2) формування хронологічних таблиць розвитку спортивних організацій та подій: здобувачі освіти створюють власні хронологічні таблиці та карти розвитку фізичної культури, включаючи ключові події, видатних спортсменів і педагогів, а також етапи становлення навчальних програм, що сприяє розвитку аналітичного мислення, вміння виділяти головне та узагальнювати інформацію, що є необхідним для педагогічної діяль-

ності; хронологічний підхід допомагає майбутнім учителям відстежувати закономірності розвитку фізичної культури та усвідомлювати наступність традицій у сучасних практиках [7];

3) *обговорення сучасних проблем та досягнень фізичної культури та спорту*: викладачі організують дискусії щодо актуальних проблем сучасної фізичної культури, таких як інтеграція інноваційних технологій у освітній процес (проведення рольових ігор, підготовка презентацій або рефератів за тематичними блоками, аналіз нормативно-правових джерел та ін.), розвиток масового спорту, популяризація здорового способу життя серед молоді та роль державних програм підтримки спорту; здобувачі освіти аналізують ці явища у світлі історичного досвіду, що дозволяє їм критично оцінювати сучасні тенденції та формувати власну педагогічну позицію [4; 6];

Розглянутий комплекс практичних заходів дозволяє майбутнім учителям фізичної культури відчувати безпосередній зв'язок історичних процесів із сучасними педагогічними практиками, усвідомити соціальну та культурну значущість професії та сформувати власні підходи в освітньому процесі. Включення історичного компонента сприяє розвитку професійної ідентичності, критичного мислення та готовності до впровадження сучасних методик у освітній процес [3].

Отже, інтеграція елементів історії фізичної культури у зміст освітнього компонента «Вступ до спеціальності» є важливою складовою професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури. Історичний матеріал сприяє формуванню системного розуміння еволюції фізичного виховання, зміні його ціннісних орієнтирів та соціальних функцій. Ознайомлення з традиціями українського спорту та міжнародного олімпійського руху формує професійну ідентичність та мотивацію до педагогічної діяльності. Практичне використання історичних знань у освітньому процесі забезпечує розвиток аналітичного мислення, критичного оцінювання сучасних тенденцій фізичної культури та здатності до самостійного професійного зростання. Отримані результати підкреслюють значущість історико-професійної компетентності у формуванні підготовленого фахівця фізичного

виховання, здатного адаптуватися до сучасних освітніх та соціокультурних викликів.

Разом із тим, інтеграція елементів історії фізичної культури у зміст освітнього компонента «Вступ до спеціальності» не відміння необхідності забезпечення освітньо-професійної програми окремим освітнім компонентом «Історія фізичної культури», а лише формує у здобувачів освіти необхідні фахові компетентності, світоглядні, мотиваційні та професійно-орієнтаційні уявлення для подальшого ґрунтовного вивчення зазначеного питання.

Висновки. Таким чином, проведений науковий аналіз засвідчив, що інтеграція елементів історії фізичної культури у зміст освітнього компонента «Вступ до спеціальності» забезпечує формування цілісного професійного світогляду майбутніх учителів фізичної культури та сприяє усвідомленню закономірностей розвитку галузі в соціокультурному та освітньому контексті. Найважливішим аспектом є формування історико-професійної ідентичності, що підвищує мотивацію до педагогічної діяльності та сприяє усвідомленню соціальної значущості професії вчителя фізичної культури. Другим ключовим аспектом виступає розвиток аналітично-критичного мислення, яке дозволяє майбутнім фахівцям оцінювати сучасні освітні практики через призму історичного досвіду та обґрунтовано впроваджувати інноваційні підходи у професійній діяльності.

Доведено, що поєднання історичного матеріалу з практичними формами роботи (аналіз подій, хронологічне моделювання, дискусії) підвищує ефективність професійної підготовки та забезпечує зв'язок теоретичних знань із майбутньою педагогічною практикою. Отримані результати підтверджують доцільність використання історичного компонента як пропедевтичної основи фахової підготовки, що не замінює окремого курсу з історії фізичної культури, але створює методологічне підґрунтя для подальшого професійного та наукового зростання здобувачів освіти.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням інноваційних форм і методів використання історичного матеріалу в освітньому процесі закладів вищої освіти.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дикий Б. В. Вступ до спеціальності «Фізичне виховання і спорт: навч. посібн. для студентів вищих закладів освіти. Львів, Видавництво «Новий Світ – 2000», 2020. 60 с.
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII (редакція станом на 01.01.2026). *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.
3. Молотильнікова В. С., Бичков О. Ю., Ложенко К. В. Роль вчителя фізичної культури у формуванні спортивної культури учнів в українських школах. *SWorldJournal*. 2024. Вип. 25, ч. 3. С. 55–60. DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2024-25-00-036>.

4. Москаленко Н. В., Сороколит Н. С., Турчик І. Х. Ключові компетентності у фізичному вихованні школярів в рамках реформи «Нова українська школа». *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. Київ. 2019. Вип. 5(113)19. С. 223–228.
5. Мосейчук Ю. Ю., Байдюк М. Ю. Середня освіта. Фізична культура. Вступ до спеціальності. навч. посібн. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2019. 130 с.
6. Сороколит Н. Розвиток професійних компетентностей учителів фізичної культури в умовах Нової української школи. *Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві*. 2022. № 2(58). С. 22–28. DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-02-22-28>.
7. Черненко С. О., Олійник О. М., Сорокін Ю. С. Вступ до спеціальностей галузі «Фізичне виховання і спорт» : навч. посібн. Краматорськ : ДДМА, 2019. 127 с.

REFERENCES

1. Dykyi, B. V. (2020). Vstup do spetsial'nosti «Fizychnе vykhovannia i sport» [Introduction to the specialty «Physical education and sport»]. Lviv: Vydavnytstvo «Novyi Svit – 2000», 60 p. [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada of Ukraine. (2014). Zakon Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» vid 01.07.2014 № 1556-VII [Law of Ukraine «On higher education», 01.07.2014 № 1556-VII, as of 01.01.2026]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 37–38, St. 2004. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> [in Ukrainian].
3. Molotil'nikova, V. S., Bychkov, O. Yu., & Lozhenko, K. V. (2024). Rol' vchytelia fizychnoi kultury u formuvanni sportyvnoi kultury uchniv v ukrains'kykh shkolakh [Role of physical education teacher in formation of students' sports culture in Ukrainian schools]. *SWorldJournal*, 25(3), 55–60. DOI: <https://doi.org/10.30888/2663-5712.2024-25-00-036> [in Ukrainian].
4. Moskalenko, N. V., Sorokolit, N. S., & Turchyk, I. Kh. (2019). Kliuchovi kompetentnosti u fizychnomu vykhovanni shkoliariv v ramkakh reformy «Nova ukrains'ka shkola» [Key competencies in physical education of schoolchildren in the framework of the «New Ukrainian School» reform]. *Naukovyi chasopys NPU im. M. P. Drahomanova. Seriya 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*, 5(113)19, 223–228 [in Ukrainian].
5. Moseichuk, Yu. Yu., & Baiduk, M. Yu. (2019). Serednia osvita. Fizychna kultura. Vstup do spetsial'nosti [Secondary education. Physical education. Introduction to the specialty]. Chernivtsi: Chernivetskyi nats. un-t, 130 p. [in Ukrainian].
6. Sorokolit, N. R. (2022). Rozvytok profesiinykh kompetentnosti vchyteliv fizychnoi kultury v umovakh Novoi ukrains'koi shkoly [Development of professional competences of physical education teachers in the context of the New Ukrainian School]. *Fizychnе vykhovannia, sport i kultura zdorovia u suchasnomu suspilstvi*, 2(58), 22–28. DOI: <https://doi.org/10.29038/2220-7481-2022-02-22-28> [in Ukrainian].
7. Chernenko, S. O., Oliinyk, O. M., & Sorokin, Yu. S. (2019). Vstup do spetsial'nosti haluzi «Fizychnе vykhovannia i sport» [Introduction to specialties of the field «Physical education and sport»]. Kramatorsk: DDMA, 127 p. [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 13.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 17.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 19.05.2026